

CROATIAN ABSTRACTS KROATISCHE ZUSAMMENFASSUNGEN

APSTRAKTI

LIISA RANTALA & PAAVO KETTUNEN (str. 3)

Rad crkve u vezi s gluhoonijemima u zrcalu uloge crkve i društva: Članak ispituje rad crkve u vezi s gluhoonijemima u Finskoj od početka 1900-ih do početka 1980-ih godina. Daje pregled pokretačke snage crkve, kao i društva, odnosno položaja gluhoonijemih u raznim dobima s genetsko-povijesnog gledišta. Dva tematska kruga se ističu u ispitivanom razdoblju: rasna higijena i prostiranje oralizma. Potkraj 1800-ih godina diljem Europe rasla je prihvaćenost zamisli u vezi s rasnom higijenom, uslijed koje su zajedno s drugim nedostacima i gluhoonijemost uzeli kao nepoželjno obilježje. Pored toga mijenjao se i odnos društva prema znakovnom jeziku. Proširenjem oralizma uporabu znakovnog jezika u podučavanju gluhoonijemih potiskuje oralni govor, a znakovni jezik su branili. Kao rezultat toga smanjena je razina opće naobraženosti gluhoonijeme populacije, pozicije i izgledi na tržištu rada pak su im slabile. Ovi čimbenici promijenili su odnos društva prema gluhoonijemosti. Ranije su primjernim građaninom smatrali onoga tko je bio sposoban uzdržavati samoga sebe. Nasuprot tome, u ovom razdoblju mjerilo je povišeno: u vezi s dobrim građanima očekivalo se i duhovno i fizičko zdravlje. Morali su biti sposobni na komunikaciju posredstvom govorenog jezika, jer su vlastiti jezik gluhoonijemih sve više osuđivali. Ipak, uza sve to znakovni jezik je opstao u krugu gluhoonijemih. Dapače, u radu s gluhoonijemima crkva se skroz oslanjala na znakovni jezik u Finskoj. Crkva i država su međusobno dijelile rad. Pored propovjedanja i poučavanja dušobrižnici i radnici državne službe koji su radili s gluhoonijemima u prvom redu bili su odgovorni za njihovu socijalnu i duhovnu skrb. U naše vrijeme socijalne zadaće u vezi s gluhoonijemima ostaju na društvu, dok je crkva odgovorna za spiritualni rad. Položaj gluhoonijemih je poboljšao. I u radu crkve u vezi s gluhoonijemima nastale su promjene. Od skrbi pasivno povlašćenih, gluhoonijemi su postali aktivnim sudionicima i čimbenicima društva.

Ključne riječi: hendikep, zakon o braku, oralizam, duhovna skrb za gluhoonijeme, rasna higijena, znakovni jezik, sterilizacija, rad u vezi s gluhoonijemima

GÁBOR TÖRÖK, TEODÓRA TOMCSÁNYI, ANDRÁS ITZÉS, TAMÁS MARTOS, GÁBOR SEMSEY, TÜNDE SZABÓ & TÍMEA TÉSENYI (str. 24)

Prikaz jednog ekumenskog modela za usavršavanje duhovne skrbi i rezultata njegovih evaluacijskih istraživanja: Studija prikazuje red stručnog studija za usavršavanje na smjeru za duhovnu skrb Zavoda za mentalnu higijenu budimpeštanskog Fakulteta Semmelweis. Analizira one povijesne čimbenike i razna druga motrišta važna za organiziranje izobrazbe, koja su odigrala ulogu u osnivanju i usavršavanju smjera za duhovnu skrb, i ističe svojstva stručnog obrazovanja kao modela. Smjer usavršavanja ostvaruje se u suradnji jednog državnog i dviju visokih učilišta u održavanju crkve. U curriculumu ustanove razne grane znanosti, kao što su teorijska i praktična znanja psihologije, pedagogije, sociologije i znanosti o zdravstvu, uzevši u obzir osnovnu spremu i na danom polju već stečena iskustva, predaju se integrirano u osnovnu teološ-

ku spremu. Obrazovanje posebnu pozornost skreće na razvijanje osobnosti, u tome na obradu pojedinačne povijesti života i vjere, dva su stupa toga procesa prerada rada na boljem upoznavanju sebe i spiritualnog vođenja života. Drugi dio studije prikazuje rezultate onih ispitivanja, koja su pomagala pokretanje i daljnje razvijane smjera za stručno usavršavanje. U longitudinalnom ispitivanju (n = 55; 2005–2008) prikazani su rezultati varijante od 300 stavaka u Mađarskoj prema Kalifornijskom psihološkom upitnom listu (CPI-S = California Psychological Inventory Scales) i jednom upitnom listu vlastite izrade koji služi za mjerenje govorne kompetencije njegovatelja za duhovnu skrb. Normalni CPI profil koji je karakterističan za potpuni uzorak i stabilnost pojedinih skala pokazuje kako se karakteristike osobnosti studenata bitno ne mijenjaju na utjecaj usavršavanja, ali time pokazuje i to da je procedura prijema uspješna, što je s gledišta učinkovitosti usavršavanja u osnovi određujuće. Mjerenje komponenata govorne kompetencije koja integrira sva područja obrazovanja pokazuje da se priželjkivana promjena kompetencije dogodila na više bitnih područja tijekom izobrazbe kod značajnog dijela studenata s različitim iskustvenim zaledem. Dogodila se signifikantna promjena u prepoznavanju granica kompetencije, u mjeri nedirektivnosti i za proces preuzete odgovornosti, u kvaliteti spiritualne pratnje. U svim slučajevima porasla je čestotnost pojavljivanja kategorija koje karakteriziraju višu pomoćnu kompetenciju.

Ključne riječi: njegovanje duše, kompetencije njegovatelja duše, organiziranje izobrazbe, evaluacijsko istraživanje, povijest njegovanja duše, stručno usavršavanje u Mađarskoj

MARGREET R. DE VRIES-SCHOT, JOSEPH Z.T. PIEPER & MARINUS H.F. VAN UDEN (str. 57)

Skala zrele religioznosti: Valjanost jednog novog upitnika: To je jedan novi upitnik, u interesu validnosti Skale zrele religioznosti (Mature Religiosity Scale, MRS), mjerilo je uzeto na jednom uzorku od 336 osoba (171 vjernik, odnosno 165 ambulantnih bolesnika na kršćanskoj klinici za mentalnu higijenu). Prvu varijantu upitnika sastavili su nakon proučavanja psihijatrijske/psihološke, odnosno teološke literature. Kontrola valjanosti i pouzdanosti sprovedena je uporabom drugih upitnika, između ostalih uporabom (Spiritual Well-Being Scale, SWBS, Duke Religion Index, DUREL, Religious/Spiritual Coping, RCOPE, State-Trait Anxiety Inventory, STAI). Rezultati pokazuju da od 19 pitanja upitnika 16 čini jedini faktor, čija je i unutarnja konzistencija Cronbach-alf mjerenjem odgovarajuća. Taj faktor ispitivanje je primjenjivalo kao skalu zrele religioznosti. Korelacija s drugim validiranim skalama, odnosno prema korelaciji s obilježjima poznatih skupina valjanost Skale pokazala se dobrom. Skala zrele religioznosti sposobna je i za uporabu mentalno-higijenske i za duhovnu njegu. Primjena se predlaže u ove dvije grupe, u ovom krugu je došlo i do njezine validizacije, jer može ponuditi putokaz stručnjacima u komunikaciji u vezi s vjerom i smislom života.

Ključne riječi: Skala Zrele Religioznosti (Mature Religiosity Scale, MRS), zrela vjera, spiritualno dobar osjećaj, stvaranje upitnika, valjanost, pouzdanost, zdravlje, duhovna njega

KÁROLY VARGA, ÁKOS TÓTH, JÓZSEF ROZNÁR, ANDRÁS OLÁH, JÓZSEF BETLEHEM & SÁRA JEGES (str. 72)

Koliko je općenit motiv „ima smisla za nas (meaningfulness)”? Prinos za revolucionarno novo, salutogenetsko postavljanje pitanja znanosti-zdravstva i psihologije zanimanja: Prema rezultatima naših dvaju ranijih istraživanja koja se međusobno potvrđuju-prema čemu s jedne

strane u djelokrugu ispitanika za iskupljenje povoljnih rezultata koji se vezuju za osobu i rad, od motivacijskih potencijala djelokruga u modelu Hackman-Oldham doživljeni značaj i oštroumnost (meaningfulness) zadaće po sebi je doprinjela u signifikantnoj mjeri; s druge strane u salutogenetskom modelu Antonowskog i od komponenti hipotetiziranog osjećaja koherencije (Sense of Coherence, SOC) kao čimbenici zdravlja i dobrog osjećaja, istaknutu ulogu imao je „meaningfulness”- postavivši pitanje: da li se taj pozitivni utjecaj „meaningfulness”-a može dalje uopćavati? Naime ispitivali smo, u krugu žena koje su izabrale poziv zdravstvenog radnika u Mađarskoj, gdje je izrazito velik broj napuštanja poziva, da je pozitivni „meaningfulness” signifikantni čimbenik motivacije pri ostanku kod poziva. S metodičkog gledišta obavili smo kvazi-studiju u krugu žena koje se obrazuju na zdravstvenom smjeru ($n = 158$) i u krugu onih koje najmanje pet godina rade ($n = 79$) u zdravstvu. Kao kontrolne grupe poslužili su nam slučajni uzorci onih koji se ne školuju i ne rade u zdravstvu standardizirani na dob i spol. Prema našim rezultatima pokazalo se da je „meaningfulness” unutar osjećaja koherencije, signifikantni čimbenik ostanka kod poziva. Praktični je zaključak istraživanja: prilikom zdravstvenog obrazovanja veći naglasak se mora stavljati na razvijanje osjećaja koherencije kod pojedinca. Instrumenti su: postavljanje modela životnog poziva, pojedinačno planiranje karijere, uspostavljanje mogućnosti za zdraviji način življenja.

Cljučne riječi: osjećaj smislenosti rada, salutogenetski pristup, osjećaj koherencije, izobražavanje stručnjaka, mogućnost menadžmenta, razumljivost, paramedikalno obrazovanje, napuštanje poziva, studentice, zaposlenice

SIAMAK KHODARAHIMI (str. 90)

Veze između sklonosti prema psihopatskoj devijaciji i psihopatologije, prikazane na uzorku iranskih adolescenata i mladih ljudi: spolne razlike te prediktori: Svrha je bila ovog ispitivanja istražiti moguće učinke spolnih i životnih razlika u vezi s psihopatskim devijacijama i ličnim osobnostima na temelju iranskog uzorka. Uzorak se sastojao od 106 adolescenata (55 djevojčica i 51 dječaka), odnosno 94 mladih (45 žena i 49 muškaraca), slučajno odabranih u gradu Eghlid. Prema analizama se pokazuje postojanje veza između sklonosti prema psihopatskoj devijaciji i psihopatoloških pokazatelja kod adolescenata i mladih, kao što su naprimjer sklonost ka prijateljstvu, savjesnost, odnosno pozitivni pristup, intelektualno zanimanje i pouzdanost. Tijekom složene analize varijacije (Multivariate Analysis of Variance, MANOVA) nedvosmisleno se pokazalo, da spol i životna dob ne igraju važnu ulogu u određivanju psihopatske devijacije i psihopatoloških pokazatelja. Rezultati su pokazali da sklonost redu i pozitivni pristup, intelektualno zanimanje, ekstraverzija i nekonvencionalna usmjerenost, odnosno prema sklonosti na red mogu se pretkazati psihopatija potpunog uzorka, odnosno psihopatija uzorka od adolescenata, mladih, kao i muškaraca.

Cljučne riječi: psihopatija, osobnost, neurotičnost, ekstraverzija, otvorenost na doživljaje, otvorenost na prijateljstvo, savjesnost, adolescenti i mladi